

ROZKŁAD MATERIAŁU NAUCZANIA I PLAN WYNIKOWY – PROPOZYCJA KLASA VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Zgodnie z obowiązującą od 1 września 2009 r. reformą programową, szkole podstawowej przypadła rola wprowadzająca i zaznajamiająca ucznia z podstawowymi zagadnieniami z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie. Właściwe opanowanie podstaw wiedzy i umiejętności – zgodnie z zasadą kumulatywności – jest warunkiem niezbędnym do prawidłowego przebiegu procesu kształcenia na kolejnym etapie edukacyjnym.

Opublikowana w Dzienniku Ustaw z 15 stycznia 2009 r. *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych* opisuje w języku efektów kształcenia wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobędzie w szkole podstawowej. Cele kształcenia zostały sformułowane w języku wymagań ogólnych, natomiast treści kształcenia i oczekiwane umiejętności uczniów – w języku wymagań szczegółowych. Ponieważ wymagania ogólne odnoszą się do całego cyklu kształcenia, nie uwzględniono ich w planie wynikowym. Zawiera on jedynie wymagania szczegółowe przypisane do poszczególnych jednostek lekcyjnych. Kursywą oznaczono treści wynikające z *Podstawy programowej* – powinny one zostać obowiązkowo zrealizowane. Cele i materiał poszczególnych tematów sformułowano w ujęciu operacyjnym i zakwalifikowano na poziomy wymagań: podstawowy (P) oraz ponadpodstawowy (PP).

Gwiazdką * zaznaczone są tematy wykraczające poza *Podstawę programową*.

Przedstawiony plan wynikowy jest jedynie propozycją rozwiązań metodycznych, z której nauczyciel może skorzystać, dostosowując ją do kryteriów oceniania sporządzonych na potrzeby swoich uczniów.

DZIAŁ	TEMAT	LICZBA GODZIN	REALIZACJA PODSTAWY PROGRAMOWEJ	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM		
				ZAPAMIĘTYWANIE	ROZUMIENIE	UMIĘJĘTNOŚCI
I	Czego będziemy się uczyć w klasie VI szkoły podstawowej?	1		Zapoznanie uczniów z tematyką zajęć i przedmiotowym systemem oceniania. Omówienie zasad kontroli i oceny osiągnięć ucznia.		

I	1. Jeszcze nie umarła...	2	3.1)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1797, 1807 (P), 1789, 1803–1815, 1804, 1809, 1812, 1813 (PP), • postacie: Napoleona Bonaparte, Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego (P), • okoliczności powstania polskiego hymnu państwowego (narodowego) (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>republika</i>, prawa człowieka, <i>emigracja</i> (P), rewolucja francuska, rewolucja, wojny napoleońskie (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny rewolucji francuskiej (PP), • wyjaśnić, co głosiła <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> (P), • przedstawić okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech (P), • wymienić i wytłumaczyć znaczenie jednego z najważniejszych symboli państwowych: hymnu (P), • omówić losy Legionów Polskich we Włoszech (PP), • wyjaśnić, jak doszło do powstania Księstwa Warszawskiego (PP), • dokonać charakterystyki Księstwa Warszawskiego (PP), • opisać losy Księstwa Warszawskiego (PP), • ocenić postawę Napoleona wobec Polaków (PP), • opisać skutki wyprawy Napoleona przeciw Rosji (PP).
---	--------------------------	---	------	---	--	---

I	2. Pod berłem cara	1	24.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1815 (PP), • postaci: Aleksandra I, <i>Fryderyka Chopina</i> (P), wielkiego księcia Konstantego, księcia Ksawerego Druckiego-Lubeckiego (PP), • główne postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>konstytucja</i> (P), kongres wiedeński (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich (PP), • scharakteryzować politykę cara Aleksandra I wobec Polaków (PP), • omówić działalność księcia Ksawerego Druckiego-Lubeckiego (PP), • <i>zebrać z różnych źródeł informacje o zasługach Fryderyka Chopina dla kultury polskiej</i> (P), • opisać wygląd Warszawy w czasach młodości Fryderyka Chopina (PP), • przedstawić warunki cywilizacyjne panujące w Warszawie między rokiem 1815 a 1830 (PP), • opisać mieszkańców Warszawy między 1815 a 1830 r., • wymienić rozrywki mieszkańców Warszawy w tym okresie (P).
I	3. Powstanie listopadowe	1	23.1) 23.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: <i>29 XI 1830</i>, <i>1830–1831</i> (P), • postać: Mikołaja I (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>ziemie zabrane</i>, <i>tajne związki</i>, <i>sprzysiężenie podchorążych</i>, <i>zesłanie</i>, <i>Cytadela</i> (P), <i>spiskowiec</i>, <i>noc listopadowa</i>, <i>Arsenał</i>, <i>Syberia</i> (PP), • dlaczego powstanie listopadowe zakończyło się klęską (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>przedstawić sytuację panującą w Królestwie Polskim po 1815 r.</i> (PP), • <i>umieścić w czasie powstanie listopadowe</i> (P), • <i>wymienić cele walki powstańców</i> (P), • opisać przebieg nocy listopadowej (PP), • omówić przebieg powstania listopadowego (PP), • <i>wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania</i> (PP), • <i>wymienić przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranej powstaniu</i> (P).

I	4. W kraju i na emigracji	1	24.1) 24.2) 24.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: <i>Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza</i> (P), księcia Adama Czartoryskiego (PP), • czas trwania i główne założenia romantyzmu (PP), • najważniejsze dzieła Adama Mickiewicza (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>emigracja polityczna, Wielka Emigracja</i>, wieszcz narodowy (P), romantyzm (PP), • okoliczności narodzin romantyzmu (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację uczestników powstania listopadowego po jego klęsce (PP), • wskazać na mapie państwa, które przyjęły najwięcej emigrantów z ziem polskich (P), • rozróżnić <i>emigrację polityczną i zarobkową</i> (P), • opisać działalność Wielkiej Emigracji (PP), • zebrać z różnych źródeł informacje o zasługach dla kultury polskiej: <i>Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza</i> (P).
I	5. Powstanie styczniowe, rusyfikacja i germanizacja	1	23.1) 23.2) 23.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: <i>22/23 I 1863, 1863–1864, 1901</i> (P), • postacie: <i>Marii Skłodowskiej</i> (P), Romualda Traugutta (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>branka, represje, rusyfikacja, germanizacja, strajk szkolny</i> (P), garnizon, tajne państwo (PP), • na czym polegała specyfika powstania styczniowego (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację w Królestwie Polskim po 1855 r. (PP), • umiejscowić w czasie powstanie styczniowe (P), • wymienić cele walki powstańców (P), • opisać przebieg powstania styczniowego (PP), • wskazać na mapie zasięg powstania styczniowego (PP), • wymienić przykłady represji zastosowanych wobec społeczeństwa po przegranej powstaniu (P), • omówić, na wybranym przykładzie, walkę o język polski w nauczaniu (P), • wymienić przejawy polityki rusyfikacji i germanizacji Polaków podejmowanej przez zaborców (P).

I	6. „Dla pokrzepienia serc”	1	23.4) 24.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: <i>Stanisława Moniuszki, Marii Skłodowskiej-Curie, Jana Matejki, Heleny Modrzejewskiej, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego</i> (P), <i>Bolesława Prusa</i> (PP), • czas trwania polskiego pozytywizmu (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>muzyka narodowa, promieniotwórczość, malarstwo historyczne</i> (P), <i>pozytywizm, Galicja</i> (PP), • <i>znaczenie sformułowania „dla pokrzepienia serc”</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>zebrać z różnych źródeł informacje o zasługach dla rozwoju kultury i nauki polskiej: Stanisława Moniuszki, Marii Skłodowskiej-Curie, Jana Matejki, Heleny Modrzejewskiej, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego</i> (P), • <i>scharakteryzować poglądy polskich pozytywistów</i> (PP), • <i>wyjaśnić, w czym przejawiała się patriotyczna postawa twórców kultury i nauki polskiej w XIX w.</i> (PP).
I	Jak przywrócić niepodległość? – lekcja powtórzeniowa	1	3.1) 23.1) 23.2) 23.3) 23.4) 24.1) 24.2) 24.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>daty, postacie i wydarzenia związane z tematyką dzieła</i> • <i>O wolną Polskę,</i> • <i>najważniejsze dzieła wybitnych twórców kultury i nauki polskiej XIX w.,</i> • <i>okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego.</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia związane z tematyką dzieła</i> • <i>O wolną Polskę.</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>scharakteryzować sytuację panującą na ziemiach polskich w XIX w.,</i> • <i>sytuować w czasie i przestrzeni powstanie listopadowe i powstanie styczniowe,</i> • <i>wymienić przyczyny i omówić skutki polskich powstań narodowych,</i> • <i>omówić przebieg powstań narodowych,</i> • <i>opisać działalność Wielkiej Emigracji,</i> • <i>wymienić przejawy polityki rusyfikacji i germanizacji prowadzonej przez państwa zaborcze,</i> • <i>omówić metody walki Polaków z rusyfikacją i germanizacją,</i> • <i>przedstawić zasługi dla rozwoju kultury i nauki polskiej: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Stanisława Moniuszki, Marii Skłodowskiej-Curie, Jana Matejki, Heleny Modrzejewskiej, Henryka Sienkiewicza, Stanisława Wyspiańskiego.</i>

I	O wolną Polskę – sprawdzian wiadomości	1	3.1) 23.1) 23.2) 23.3) 23.4) 24.1) 24.2) 24.3)			
II	7. Wynalazki XIX wieku	2	25.1)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1782, 1825 (P), 1885 (PP), • postacie: Jamesa Watta, George`a Stephensona (P), Karla Benza, Thomasa Edisona (PP), • <i>czas trwania rewolucji przemysłowej (P),</i> • <i>najważniejsze wynalazki rewolucji przemysłowej i II połowy XIX w. (P).</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: rewolucja przemysłowa, silnik spalinowy (P), rafineria (PP),</i> • <i>związek przyczynowo-skutkowy między pojawieniem się maszyny parowej a rozwojem przemysłu (P).</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opowiedzieć o rozwoju uprzemysłowienia w XIX w., używając pojęć: maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, fabryka (P),</i> • <i>opisać wygląd maszyny parowej oraz pierwszych samochodów (PP),</i> • <i>podać przykłady zastosowania maszyny parowej (P),</i> • <i>wyjaśnić, jak doszło do powstania kolei żelaznej (PP),</i> • <i>wymienić zalety i wady zastosowania maszyny parowej jako siły napędowej (PP),</i> • <i>przedstawić skutki rewolucji przemysłowej (P),</i> • <i>wyjaśnić, jaki wpływ miały wynalazki XVIII i XIX w. na życie ludzi (PP).</i>

II	8. W przemysłowym mieście	1	25.2) 25.3) 25.4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Ludwika Pasteura, Josepha Listera (PP), • <i>żądania robotników organizujących strajki w XIX-wiecznych fabrykach (P).</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>strajk (P), antyseptyka (PP),</i> • związek między warunkami higienicznymi panującymi w XIX-wiecznych miastach przemysłowych a sytuacją zdrowotną ich mieszkańców (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wskazać na mapie najbardziej uprzemysłowione ośrodki na ziemiach polskich (P),</i> • <i>omówić zmiany, jakie nastąpiły w Łodzi pod wpływem rewolucji przemysłowej (PP),</i> • opisać warunki życia mieszkańców XIX-wiecznej Łodzi (PP), • <i>rozdzielić rzemieślnicze i fabryczne (maszynowe) formy produkcji (P),</i> • <i>opisać warunki pracy w XIX-wiecznych fabrykach (P),</i> • <i>scharakteryzować zmiany społeczne, do jakich doszło pod wpływem rewolucji przemysłowej (PP),</i> • wyjaśnić, w czym przejawiał się postęp, jaki dokonał się w medycynie w XIX w. (PP).
II	*9. Życie w XIX wieku	1		<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1896 (P), 1895 (PP), • postacie: bracia Lumière, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obowiązek szkolny, bieg maratoński (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, jak wyglądała sytuacja dzieci przed wprowadzeniem obowiązku szkolnego (P), • przedstawić okoliczności, w których
II				<p>Pierre`a de Coubertin (PP),</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze dyscypliny sportowe pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich (P). 		<p>wprowadzono obowiązek szkolny na ziemiach polskich (PP),</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o rozwoju fotografii, kina i roweru (PP), • przedstawić okoliczności, w których doszło do odrodzenia igrzysk olimpijskich (PP), • opisać przebieg pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich (PP), • wskazać najważniejsze różnice między pierwszymi igrzyskami nowożytnymi a dzisiejszymi igrzyskami (P).

II	Od pary do elektryczności – lekcja powtórzeniowa	1	25.1) 25.2) 25.3) 25.4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty, postacie i wydarzenia związane z tematyką działu Stulecie wielkich przemian, • czas trwania rewolucji przemysłowej, • najważniejsze wynalazki rewolucji przemysłowej i II połowy XIX w., • główne postulaty robotników walczących podczas strajków o poprawę własnego bytu. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia związane z tematyką działu Stulecie wielkich przemian, • związki przyczynowo-skutkowe między rozwojem przemysłu a zmianami gospodarczymi i społecznymi w XIX w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg rewolucji przemysłowej, • wymienić najważniejsze skutki gospodarcze i społeczne rewolucji przemysłowej, • opisać wygląd miast przemysłowych w XIX w. i warunki życia ich mieszkańców, • opisać pracę robotników w XIX-wiecznych fabrykach, • scharakteryzować postęp, jaki dokonał się w medycynie w XIX w., • omówić przebieg pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich.
II	Stulecie wielkich przemian – sprawdzian wiadomości	1	25.1) 25.2) 25.3) 25.4)			
III	10. Niepodległe państwo	1	26.2) 26.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1914–1918, 11 XI 1918 (P), IV 1917, XI 1917 (PP), • postacie: Romana Dmowskiego, Józefa 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka (P), państwa centralne, ententa, komuniści (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze państwa uczestniczące w I wojnie światowej (PP), • omówić przebieg I wojny światowej (PP), • wyjaśnić, do czego dążyli przywódcy orientacji prorosyjskiej i proaustriackiej (P),
III				<p>Piłsudskiego (P),</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny i skutki I wojny światowej (P). 		<ul style="list-style-type: none"> • omówić działalność Romana Dmowskiego i Józefa Piłsudskiego podczas I wojny światowej (PP), • przedstawić okoliczności, w których doszło do odzyskania niepodległości przez Polskę (P), • wymienić czynniki decydujące o odzyskaniu niepodległości przez Polskę (PP), • zebrać informacje o zasługach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego (P).

III	11. Walka o granice	1	26.1) 26.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1918, 1919–1921, VIII 1920 (P), XII 1918, 1919, 1920, 1921 (PP), • postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie granic Polski (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bitwa Warszawska, traktat wersalski, plebiscyt (P), zasada samostanowienia narodów, Orłęta Lwowskie, rozejm (PP), • charakter walk toczonych we Lwowie przez Polaków i Ukraińców (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować sytuację panującą na ziemiach polskich po zakończeniu I wojny światowej (P), • wymienić czynniki decydujące o odzyskaniu niepodległości przez Polskę (PP), • opisać przebieg walk we Lwowie (PP), • omówić proces kształtowania się granic Polski (PP), • wskazać na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienić jej sąsiadów (P), • ocenić położenie międzynarodowe II Rzeczypospolitej (PP).
III	*12. Polska między wojnami	1		<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1937 (PP), • postać: Eugeniusza Kwiatkowskiego (PP), • narody zamieszkujące obszar II Rzeczypospolitej (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: okres międzywojenny, państwo wielonarodowe, magistrala węglowa, Centralny Okręg Przemysłowy (P), • na czym polegały trudności z integracją ziem polskich po okresie zaborów (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić negatywne skutki zaborów (P), • opisać wygląd stolicy Polski i życie jej mieszkańców po 1918 r. (PP), • przedstawić najważniejsze osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej (P), • wskazać na mapie główne ośrodki przemysłu w Polsce międzywojennej (P).
III	*13. W II Rzeczypospolitej	1		<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Juliana Tuwima, Kornela Makuszyńskiego, Haliny Konopackiej, Ernesta Wilimowskiego (PP), • najpopularniejsze rozrywki mieszkańców II Rzeczypospolitej (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: motowagon (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcjonowanie systemu edukacji w II Rzeczypospolitej (PP), • omówić dokonania przedstawicieli polskiej nauki i kultury w okresie międzywojennym (PP), • przedstawić osiągnięcia sportowców II Rzeczypospolitej (PP), • scharakteryzować rozwój kolei w okresie międzywojennym (P), • przedstawić rozwój kina i radia w czasach II Rzeczypospolitej (PP).

III	14. Wybuch II wojny światowej	2	27.1) 27.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: VIII 1939, 1 IX 1939, 17 IX 1939 (P), 1924–1953, 1929, 1938, III 1939, 3 IX 1939 (PP), • postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina (P), • żądania Hitlera wysuwane wobec Polski (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>nazizm, rasizm, pakt o nieagresji, wojna błyskawiczna, wojna totalna, kampania wrześniowa</i> (P), pancernik, wielki kryzys, przemysł ciężki, łagry, <i>eksterytorialny</i> (PP), • dlaczego Adolf Hitler zdołał przejąć władzę w Niemczech (PP), • dlaczego sytuację na zachodzie Europy po 3 września 1939 r. nazywano „dziwną wojną” (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację w Niemczech po I wojnie światowej (PP), • wskazać na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę (P), • podać charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw i państw podbitych (P), • porównać siły zbrojne II Rzeczypospolitej, Niemiec i ZSRR (PP), • opisać przebieg kampanii wrześniowej (PP), • wskazać na mapie miejsca najważniejszych starć podczas kampanii wrześniowej (P).
III	15. Dwie okupacje	2	27.2) 27.3) 27.4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1940 (P), 1942 (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>okupacja, terror, obóz koncentracyjny, zbrodnia katyńska, ruch oporu, Armia Krajowa (AK), konspiracja, Polskie Państwo Podziemne, rząd londyński</i> (P), <i>tajne komplety, getto, obóz zagłady, Szoah, Holokaust</i> (PP), • cele polityki hitlerowskich Niemiec i ZSRR wobec Polaków na okupowanych ziemiach (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację ziem polskich po zakończeniu działań wojennych (P), • opisać działalność hitlerowców na ziemiach polskich wcielonych do Rzeszy oraz w Generalnym Gubernatorstwie (P), • opisać działalność władz radzieckich na terenach wcielonych do ZSRR (P), • podać charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec państw podbitych (P), • zlokalizować na mapie Oświęcim i Katyń (P), • scharakteryzować życie ludności na okupowanych terytoriach Polski, z uwzględnieniem losów ludności żydowskiej (PP), • omówić formy oporu społeczeństwa wobec okupantów (PP), • przedstawić funkcjonowanie Polskiego Państwa Podziemnego w okresie II wojny światowej (PP).

III	16. Powstanie warszawskie	1	27.4) 27.5)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 VIII 1944, 2 X 1944, 8 V 1945 (P), VI 1941, 1944, II 1945 (PP), • postać: gen. Tadeusza Komorowskiego „Bora” (PP), • państwa wchodzące w skład „wielkiej trójki” (P), • decyzje „wielkiej trójki” w sprawie Polski (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>akcja „Burza”, godzina „W”, bezwarunkowa kapitulacja, „wielka trójka”</i> (P), ofensywa (PP), • <i>przyczyny podjęcia przez rząd londyński decyzji o zorganizowaniu akcji „Burza” i wywołaniu powstania w Warszawie</i> (P), • skutki decyzji podjętych w sprawie Polski na konferencji w Jałcie (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić plany Stalina wobec Polski (PP), • <i>omówić formy oporu społeczeństwa wobec okupantów</i> (PP), • <i>wyjaśnić, czym była i jak się zakończyła akcja „Burza”</i> (P), • <i>omówić przebieg powstania warszawskiego</i> (PP), • <i>opisać postawę ludności cywilnej i żołnierzy powstańczej Warszawy</i> (P), • <i>wymienić skutki powstania warszawskiego</i> (P), • <i>wskazać przyczyny klęski powstania</i> (P), • ocenić decyzję o wywołaniu powstania w Warszawie (PP), • opisać udział żołnierzy polskich w walkach podczas II wojny światowej (PP), • wskazać na mapie miejsca walk żołnierzy polskich podczas II wojny światowej (PP).
-----	---------------------------	---	----------------	--	--	---

III	Od niepodległości do niewoli – lekcja powtórzeniowa	1	<p>26.1) Uczeń zna:</p> <p>26.2) • <i>daty, postacie</i></p> <p>26.3) • <i>i wydarzenia związane z tematyką działu Dwie wojny światowe,</i></p> <p>27.1) • <i>postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie granic Polski,</i></p> <p>27.2) • <i>żądania Adolfa Hitlera wysuwane wobec Polski,</i></p> <p>27.3) • <i>decyzje „wielkiej trójki” w sprawie polskiej.</i></p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <p>• <i>pojęcia związane z tematyką działu Dwie wojny światowe,</i></p> <p>• <i>z czego wynikały najważniejsze problemy państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości,</i></p> <p>• <i>cele i charakter polityki prowadzonej przez okupantów wobec ludności polskiej w czasie II wojny światowej.</i></p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>omówić przebieg I wojny światowej,</i> • <i>omówić działania przywódców orientacji prorosyjskiej i proaustriackiej podczas I wojny światowej,</i> • <i>przedstawić okoliczności, w których doszło do odzyskania niepodległości przez Polskę,</i> • <i>wymienić czynniki decydujące o odzyskaniu niepodległości przez Polskę,</i> • <i>wskazać na mapie granice II Rzeczypospolitej i wymienić jej sąsiadów,</i> • <i>przedstawić najważniejsze dokonania Polski w okresie międzywojennym,</i> • <i>ocenić położenie międzynarodowe II Rzeczypospolitej,</i> • <i>podać charakterystyczne cechy polityki Stalina i Hitlera wobec własnych społeczeństw,</i> • <i>opisać przebieg kampanii wrześniowej,</i> • <i>wskazać na mapie podział ziem polskich dokonany przez III Rzeszę i ZSRR po kampanii wrześniowej,</i> • <i>opisać politykę okupanta niemieckiego i radzieckiego wobec ludności polskiej w czasie II wojny światowej,</i> • <i>opisać politykę okupanta niemieckiego wobec ludności żydowskiej w czasie II wojny światowej,</i> • <i>omówić formy oporu społeczeństwa podczas II wojny światowej,</i> • <i>omówić przyczyny, przebieg i skutki powstania warszawskiego.</i>
-----	---	---	--	--	--

III	Dwie wojny światowe – sprawdzian wiadomości	1	26.1) 26.2) 26.3) 27.1) 27.2) 27.3) 27.4) 27.5)			
IV	17. Komuniści u władzy	1	28.1) 28.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1944, 1945 (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>Ziemie Odzyskane, opozycja, komunizm, socjalizm</i> (P), żelazna kurtyna, reakcja, propaganda (PP), • przyczyny wielkiej wędrówki ludności po II wojnie światowej (P), • <i>dlaczego duża część społeczeństwa poparła rządy komunistów</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację panującą w Europie po 1945 r. (PP), • wskazać na mapie państwa należące do bloku wschodniego i zachodniego (PP), • <i>przedstawić straty poniesione przez Polskę podczas II wojny światowej</i> (P), • <i>wskazać na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienić jej sąsiadów</i> (P), • <i>opisać okoliczności, w których komuniści przejęli władzę w Polsce</i> (PP), • <i>wyjaśnić, w jaki sposób komuniści postępowali z opozycją</i> (P), • <i>opowiedzieć o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: odbudowa ze zniszczeń wojennych, awans społeczny i likwidacja analfabetyzmu, zależność od ZSRR</i> (P).

IV	18. Czasy stalinowskie	1	27.2) 28.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948, X 1956 (P), 1952, 1953 (PP), • postacie: Władysława Gomułki (P), Stefana Wyszyńskiego (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>dyktator, stalinizm</i> (P), wróg ludu, odwilż, więzień polityczny (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>podać charakterystyczne cechy polityki Stalina wobec własnego społeczeństwa</i> (P), • <i>opowiedzieć o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: centralne planowanie, zależność od ZSRR, dyktatura partii komunistycznej, cenzura</i> (P), • omówić postępowanie władz komunistycznych wobec Kościoła katolickiego (PP), • wskazać przejawy odwilży w ZSRR i wyjaśnić, jaki był jej wpływ na sytuację w Polsce (PP), • opisać przebieg polskiego Października (PP).
IV	19. Jak zbudować socjalizm?	1	28.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: XII 1970, 1978 (P), 1956–1970, 1970–1980 (PP), • postacie: Edwarda Gierka, Jana Pawła II (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>racjonowanie, propaganda sukcesu</i> (PP), • z czego wynikała słabość polskiej gospodarki w czasie rządów komunistów (PP), • cele i konsekwencje polityki ekonomicznej Edwarda Gierka (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację panującą w Polsce w okresie rządów Władysława Gomułki (PP), • <i>opowiedzieć o Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, używając pojęć: centralne planowanie, zależność od ZSRR</i> (P), • <i>wyjaśnić, czym charakteryzowała się gospodarka oparta na centralnym planowaniu</i> (P), • omówić wydarzenia z XII 1970 r. i wyjaśnić, jakie były ich konsekwencje dla władzy komunistycznej (P), • opisać warunki życia w Polsce w czasach rządów Edwarda Gierka (PP), • ocenić działania władz komunistycznych w Polsce w okresie 1956–1980 (PP).

IV	*20. Dzieciństwo w PRL	1		<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze różnice między szkołą w czasach PRL a szkołą współczesną (PP), • nazwy najpopularniejszych programów telewizyjnych dla dzieci w okresie PRL (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: czarny rynek (PP), • cele nauczania w polskiej szkole w okresie rządów komunistów (P), • z czego wynikały utrudnienia stawiane przez władze komunistyczne osobom chcącym wyjechać za granicę (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, jak wyglądała edukacja w czasach PRL (P), • wymienić rozrywki dzieci w okresie PRL (P), • opowiedzieć, jak rodziny spędzały wakacje w czasach komunistycznych (PP), • porównać życie codzienne Polaków w czasach komunistycznych z ich życiem w czasach współczesnych (PP), • dostrzec wpływ rządów komunistów na życie codzienne Polaków (PP).
IV	21. Solidarność	2	28.2) 29.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: <i>VIII 1980, 31 VIII 1980, 13 XII 1981</i> (P), 1983 (PP), • postaci: <i>Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego</i> (P), • <i>żądania robotników strajkujących na Wybrzeżu w VIII 1980 r.</i> (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>związek zawodowy, porozumienia sierpniowe, internowanie, godzina milicyjna</i> (P), • <i>przyczyny wprowadzenia stanu wojennego w Polsce</i> (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację gospodarczą Polski w 1980 r. (PP), • opisać powstanie i działania <i>Solidarności</i>, używając określeń: <i>strajk, walka bez przemocy, stan wojenny</i> (P), • scharakteryzować politykę władz komunistycznych wobec <i>Solidarności</i> (PP), • opisać warunki życia w Polsce w 1981 r. (PP), • przedstawić <i>okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce</i> (PP), • wyjaśnić, w czym <i>przejawiało się funkcjonowanie stanu wojennego</i> (P), • opowiedzieć o <i>Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i>, używając pojęcia: <i>opozycja demokratyczna</i> (PP).

IV	22. III Rzeczpospolita	1	29.1) 29.2) 29.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1989, VI 1989, 1991 (P), 1985, 1990, 1993 (PP), • postacie: Tadeusza Mazowieckiego (P), Michaiła Gorbaczowa (PP), • cele i konsekwencje polityki Michaiła Gorbaczowa (PP), • główne postanowienia rozmów Okrągłego Stołu (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Jesień Narodów (Jesień Ludów) (P), • znaczenie rozmów Okrągłego Stołu (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności i skutki rozpadu Związku Radzieckiego (PP), • opisać działania Solidarności, używając określenia: Okrągły Stół (P), • wskazać na mapie III Rzeczpospolitą i jej sąsiadów (P), • wyjaśnić, jakie najważniejsze zmiany zaszły w Polsce w 1989 r. i po nim (P), • opisać wydarzenia, do jakich doszło w państwach bloku wschodniego w 1989 r. i po nim (PP).
IV	Od niewoli do wolności – lekcja powtórzeniowa	1	27.2) 28.1) 28.2) 29.1) 29.2) 29.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty, postacie i wydarzenia związane z tematyką działu Polska Rzeczpospolita Ludowa, • dlaczego komunistom udało się przejąć i utrzymać władzę w Polsce, • przyczyny trudności gospodarczych Polski w czasach rządów komunistów. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia związane z tematyką działu Polska Rzeczpospolita Ludowa, • dlaczego komunistom udało się przejąć i utrzymać władzę w Polsce, • przyczyny trudności gospodarczych Polski w czasach rządów komunistów. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze wydarzenia związane z dziejami Europy po 1945 r., • wskazać na mapie granice Polski po 1945 r. i wymienić jej sąsiadów, • scharakteryzować rządy komunistów w Polsce, • wymienić i omówić najważniejsze wystąpienia społeczeństwa przeciw rządóm komunistycznym w Polsce, • wyjaśnić przyczyny i skutki tych wystąpień, • opisać sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego, • opisać okoliczności, w których doszło do upadku komunizmu w Polsce, • ocenić skutki rządów komunistycznych w Polsce w latach 1945–1989, • wskazać na mapie III Rzeczpospolitą i wymienić jej sąsiadów.

IV	Polska Rzeczpospolita Ludowa – sprawdzian wiadomości	1	27.2) 28.1) 28.2) 29.1) 29.2) 29.3)			
V	23. Rzeczpospolita Polska	1	4.1) 4.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1997 (P), • znaczenie słowa: <i>rzeczpospolita</i> (P), • najważniejsze postanowienia <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i> (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>republika, obywatel, republika demokratyczna, demokracja bezpośrednia, demokracja pośrednia, konstytucja</i> (P), referendum, ustawa, ustrój państwa (PP), • dlaczego współczesną Polskę nazywa się <i>III Rzeczpospolitą</i> (P), • czym jest <i>równość obywateli wobec prawa</i> (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec różnicę między <i>demokracją bezpośrednią i pośrednią</i> (P), • wyjaśnić, w jakich okolicznościach organizuje się w Polsce referendum (PP), • wyjaśnić, w czym wyraża się <i>demokratyczny charakter państwa polskiego, używając pojęć: wolne wybory, wolność słowa, wolne media, konstytucja</i> (PP), • podać przykłady <i>praw i obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej</i> (P).
V	24. Kto rządzi Polską?	2	4.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • imię i nazwisko <i>aktualnie urzędującego prezydenta i premiera</i> (P), • zasady obowiązujące podczas wyborów do <i>sejmu i senatu</i> (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, trójpodział władzy, parlament, Zgromadzenie Narodowe, Rada Ministrów, minister</i> (P), <i>trybunał, niezawisłość, bezstronność</i> (PP), • dlaczego wprowadzono <i>trójpodział władzy</i> (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować <i>relacje między władzą wykonawczą, ustawodawczą i sądowniczą</i> (PP), • wymienić <i>organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej: parlament, prezydenta, rząd, sądy i omówić najważniejszą funkcję każdego z tych organów w systemie politycznym</i> (P), • opisać <i>sposób działania sejmu i senatu</i> (PP), • wyjaśnić, na jakich zasadach opiera się <i>praca sądów i trybunałów</i> (PP).

V	25. To, co nas łączy	1	3.1)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>lokalizację najważniejszych miejsc pamięci narodowej (P).</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: święto państwowe (narodowe), miejsca pamięci narodowej (P),</i> • <i>dlaczego obchodzimy święta państwowe (narodowe) (P),</i> • <i>co zdecydowało o nadaniu konkretnym terenom, budowłom i obiektom statusu miejsc pamięci narodowej (PP).</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wymienić i wytłumaczyć znaczenie najważniejszych świąt narodowych, symboli narodowych (państwowych) i miejsc pamięci narodowej (P),</i> • <i>przedstawić historię polskich symboli narodowych (PP),</i> • <i>opisać najważniejsze miejsca pamięci narodowej (PP),</i> • <i>wyjaśnić, z jakimi wydarzeniami są związane te miejsca (P),</i> • <i>zlokalizować i opisać miejsca pamięci narodowej w środowisku lokalnym (PP).</i>
V	26. Nie tylko Polacy	1	3.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>dane dotyczące liczebności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce (PP).</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: mniejszość narodowa, mniejszość etniczna (P),</i> • <i>różnice między mniejszością narodową i mniejszością etniczną (P).</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić, na czym polega podwójna narodowość (PP),</i> • <i>wymienić mniejszości narodowe i etniczne żyjące w Polsce (P) i na wybranych przykładach opisać ich kulturę i tradycje (PP),</i> • <i>wyjaśnić, jakie prawa przysługują mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce (P),</i> • <i>wymienić pozytywne aspekty obecności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce (PP).</i>
V	27. Polacy na świecie	1	3.3) 24.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>przyczyny emigracji w przeszłości i współcześnie (P),</i> • <i>dane liczbowe dotyczące skupisk Polonii na świecie (PP).</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: emigracja, Polonia (P),</i> • <i>na czym polega różnica między osobami polskiego pochodzenia a Polakami za granicą (P),</i> • <i>problemy, jakie emigranci napotykaają za granicą (PP).</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rozdzielić emigrację polityczną i zarobkową (P),</i> • <i>opisać historię emigracji Polaków (PP),</i> • <i>wymienić i wskazać na mapie miejsca największych skupisk Polaków na świecie (P),</i> • <i>wskazać pozytywne i negatywne aspekty życia na emigracji (PP).</i>

V	Państwo i społeczeństwo – lekcja powtórzeniowa	1	3.1) 3.3) 4.1) 4.2) 4.3) 24.2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>polskie święta narodowe, symbole narodowe i miejsca pamięci narodowej,</i> • <i>najważniejsze mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę,</i> • <i>typy emigracji oraz jej przyczyny w przeszłości i współcześnie.</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia związane z tematyką działu Polska dziś,</i> • <i>dlaczego obchodzimy święta państwowe (narodowe).</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić, w czym wyraża się demokratyczny charakter państwa polskiego,</i> • <i>podać przykłady praw i obowiązków obywateli Rzeczypospolitej Polskiej,</i> • <i>wymienić organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej i omówić najważniejszą funkcję każdego z tych organów w systemie politycznym,</i> • <i>opisać sposób działania sejmu i senatu,</i> • <i>opisać na wybranych przykładach kulturę i tradycje mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce,</i> • <i>wymienić i wskazać na mapie miejsca największych skupisk Polaków na świecie.</i>
V	Polska dziś – sprawdzian wiadomości	1	3.1) 3.3) 4.1) 4.2) 4.3) 24.2)			

VI	28. „Nikt nie jest samotną wyspą”	2	1.1) 1.2) 5.2) 5.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dane liczbowe dotyczące wysokości bezrobocia w Polsce (PP), • sposoby walki z bezrobociem (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>potrzeby fizjologiczne, potrzeby psychiczne, kultura, wartości, grupa społeczna</i> (P), <i>społeczeństwo, problemy społeczne, bezrobocie, narkomania</i> (PP), • <i>znaczenie realizacji potrzeb dla funkcjonowania każdego człowieka</i> (P), • <i>wpływ problemów społecznych na funkcjonowanie społeczeństwa</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić, w czym wyraża się odmiennosc i niepowtarzalność każdego człowieka</i> (P), • <i>dokonać charakterystyki własnej osoby i dostrzec te cechy, które odróżniają go od innych</i> (P), • <i>podać przykłady różnorodnych potrzeb człowieka oraz sposoby ich zaspokajania</i> (P), • <i>opisać proces kształtowania się pierwszych społeczeństw</i> (PP), • <i>wymienić przykłady wartości, które są ważne dla niego</i> (P) <i>i dla społeczeństwa</i> (PP), • <i>opisać różne grupy społeczne, wskazując ich rolę w społeczeństwie</i> (PP), • <i>wymienić przykłady grup społecznych, do których należy</i> (P), • <i>podać przykłady ważnych problemów współczesnej Polski, korzystając z różnych źródeł informacji (od osób dorosłych, z prasy, radia, telewizji, internetu)</i> (PP), • <i>odczytać z wykresu wysokość bezrobocia w Polsce w wybranych latach</i> (P).
VI	29. „Każdy człowiek ma prawo”	1	4.4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1948, 1989 (PP), • <i>główne prawa zawarte w Powszechnej deklaracji praw człowieka oraz w Konwencji o prawach dziecka</i> (P), • <i>numer dziecięcego telefonu zaufania i adres mailowy rzecznika praw dziecka</i> (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>konwencja, rzecznik praw dziecka</i> (P), • <i>dlaczego Powszechna deklaracja praw człowieka jest uważana za wielkie osiągnięcie ludzkości</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>podać przykłady praw przysługujących każdemu człowiekowi</i> (P), • <i>wyjaśnić, czym jest Organizacja Narodów Zjednoczonych</i> (PP), • <i>omówić wybrane prawa dziecka i podać, gdzie można się zwrócić, gdy są one łamane</i> (P).

VI	30. Życ w rodzinie	1	1.3) 1.4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazewnictwo stosowane dla określenia stopnia pokrewieństwa w rodzinie (P), • cele istnienia rodzin (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rodzina mała, rodzina wielka, tradycja rodzinna (P), • na czym polega sprawiedliwy podział obowiązków w rodzinie (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyrazić opinię na temat kultywowania tradycji i gromadzenia pamiątek rodzinnych (PP), • podać przykłady pamiątek i tradycji rodzinnych (P), • wyjaśnić znaczenie rodziny w życiu (PP) oraz wskazać przykłady praw i obowiązków przysługujących poszczególnym członkom rodziny (P).
VI	31. Moja szkoła	1	1.5) 1.6)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy organów szkoły (P), • swoje podstawowe prawa i obowiązki (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: społeczność, społeczność szkolna, statut szkoły (P), • co oznacza stwierdzenie, że dokumenty szkolne muszą być zgodne z obowiązującym prawem (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze zadania organów szkoły (P), • scharakteryzować społeczność szkolną, z uwzględnieniem swoich praw i obowiązków (PP), • wyjaśnić, w jaki sposób samorząd uczniowski może skorzystać z posiadanych uprawnień (PP), • podać przykłady działań samorządu uczniowskiego w swojej szkole (P).
VI	32. Co wiem o mojej małej ojczyźnie?	1	2.1) 2.2) 2.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy organów władzy w gminie i powiecie (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: gmina, powiat, województwo, administracja, podział administracyjny, samorząd terytorialny, społeczność lokalna, budżet (P), • w jakim celu utworzono samorząd terytorialny (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce (PP), • zlokalizować na mapie swoją małą ojczyznę (P), • opisać swoją małą ojczyznę, uwzględniając tradycję historyczno-kulturową i problemy społeczno-gospodarcze (P), • zebrać informacje o rozmaitych formach upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości małej ojczyzny (PP), • wskazać na planie miejscowości siedzibę władz lokalnych (P) i na przykładach omówić zakres działań oraz sposoby powoływania tych władz (PP).

VI	33. Bez pracy nie ma kołaczy	1	5.1)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>rodzaje pracy</i> (P), • <i>rozwiązania prawne regulujące pracę dzieci</i> (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: praca, podział pracy</i> (P), <i>Bliski Wschód, kraje rozwijające się</i> (PP), • <i>charakter podziału pracy we współczesnych czasach</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić znaczenie pracy w życiu człowieka</i> (P) <i>i dostrzec jej społeczny podział</i> (PP), • <i>podać przykłady zawodów, które wymagają pracy fizycznej i umysłowej</i> (P), • <i>opowiedzieć o historii pracy i wyjaśnić, jak na przestrzeni wieków zmieniał się stosunek do pracy</i> (PP), • <i>wypowiedzieć się na temat możliwości podejmowania pracy przez dzieci</i> (PP).
VI	34. Relacje między ludźmi	1	1.7) 1.8) 1.9)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>postać: Mahatmy Gandhiego</i> (PP), • <i>zasady obowiązujące przy rozwiązywaniu konfliktów</i> (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia: konflikt, tolerancja, uprzejmość</i> (P), • <i>wpływ umiejętności zrozumienia drugiego człowieka na rozwiązywanie konfliktów</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>podać przykłady konfliktów między ludźmi i zaproponować sposoby ich rozwiązywania</i> (P), • <i>wytłumaczyć, odwołując się do przykładów, na czym polega sprawiedliwe postępowanie</i> (PP), • <i>wyjaśnić, w czym przejawia się uprzejmość i tolerancja</i> (P).
VI	Jednostka i społeczeństwo – lekcja powtórzeniowa	1	1.1) 1.2) 1.3) 1.4) 1.5) 1.6) 1.7) 1.8) 1.9)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>główne prawa zawarte w Powszechnej deklaracji praw człowieka oraz w Konwencji o prawach dziecka,</i> • <i>nazwy organów szkoły i ich najważniejsze zadania,</i> • <i>swoje podstawowe prawa</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>pojęcia związane z tematyką działu Ja, ty, my – czyli społeczeństwo,</i> • <i>znaczenie Powszechnej deklaracji praw człowieka,</i> • <i>na czym polega sprawiedliwy podział</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>podać przykłady różnorodnych potrzeb człowieka oraz sposoby ich zaspokajania,</i> • <i>opisać różne grupy społeczne, wskazując ich role w społeczeństwie,</i> • <i>wyjaśnić znaczenie rodziny w życiu oraz wskazać przykłady praw i obowiązków przysługujących poszczególnym członkom rodziny,</i> • <i>scharakteryzować społeczność szkolną, z uwzględnieniem swoich praw i obowiązków,</i>

VI			2.1) 2.2) 2.3) 4.4) 5.1) 5.2) 5.3)	<i>i obowiązki,</i> • <i>nazwy organów władzy w gminie i powiecie,</i> • <i>rodzaje pracy.</i>	<i>obowiązków w rodzinie,</i> • <i>charakter podziału pracy w czasach współczesnych.</i>	• <i>opisać swoją małą ojczyznę, uwzględniając tradycję historyczno-kulturową i problemy społeczno-gospodarcze,</i> • <i>scharakteryzować funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce,</i> • <i>omówić zakres władzy samorządu terytorialnego,</i> • <i>wyjaśnić znaczenie pracy w życiu człowieka i dostrzec jej społeczny podział.</i>
VI	Ja, ty, my – czyli społeczeństwo – sprawdzian wiadomości	1	1.1) 1.2) 1.3) 1.4) 1.5) 1.6) 1.7) 1.8) 1.9) 2.1) 2.2) 2.3) 4.4) 5.1) 5.2) 5.3)			

VII	35. Zjednoczona Europa	2	6	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1993, 1 V 2004 (P), 1951 (1952), 1957 (1958), 2002, 2003 (PP), • postać: Roberta Schumana (PP), • nazwy organizacji europejskich powstałych w trakcie procesu integracji europejskiej (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>integracja</i> (P), plan Schumana, tożsamość (PP), • przyczyny procesu integracji europejskiej po II wojnie światowej (P), • zasady, na których opiera się istnienie i działalność Unii Europejskiej (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak w przeszłości rozumiano pojęcie jedności europejskiej (PP), • opowiedzieć o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: <i>Unia Europejska</i> (P), <i>solidarność europejska</i>, <i>stosunki międzynarodowe</i> (PP), • omówić etapy integracji europejskiej po 1945 r. (PP), • wymienić i wskazać na mapie państwa wchodzące w skład Unii Europejskiej (P), • rozpoznać symbole unijne: <i>flagę i hymn Unii Europejskiej (Oda do radości)</i> (P), • wymienić pozytywne i negatywne skutki wstąpienia Polski do Unii Europejskiej (PP).
VII	36. Konflikty zbrojne	1	7.5)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 11 IX 2001 (P), 1991–1999, 2001, 2003 (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>zbrodnia wojenna</i>, <i>nacjonalizm</i>, <i>terroryzm</i> (P), <i>czystki etniczne</i>, <i>departament</i>, <i>Al-Kaida</i>, <i>talibowie</i>, <i>kontyngent</i> (PP), • charakter konfliktu w byłej Jugosławii (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić na przykładach przyczyny i następstwa konfliktów zbrojnych na świecie (PP), • scharakteryzować sytuację panującą w Jugosławii przed 1991 r. (PP), • wskazać na mapie państwa uczestniczące w wojnie na terenie byłej Jugosławii (P), • przedstawić okoliczności, w których prezydent USA ogłosił rozpoczęcie wojny z terroryzmem (P), • omówić przebieg wojny z terroryzmem (PP), • wymienić cele działań terrorystów arabskich (P).

VII	37. Świat stał się mniejszy	1	7.1) 7.2) 7.4)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1986 (PP), • największe współczesne zagrożenia dla środowiska naturalnego (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>katastrofa ekologiczna</i>, fauna, flora, <i>globalne ocieplenie</i>, <i>efekt cieplarniany</i>, <i>pomoc humanitarna</i> (P), materiały radioaktywne (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, co oznacza powiedzenie: „świat stał się mniejszy” (P), i wskazać przyczyny tego zjawiska (PP), • porównać tempo postępu technicznego w przeszłości z czasami współczesnymi (PP), • opisać (P) i ocenić na przykładach wpływ techniki na środowisko naturalne i życie człowieka (PP), • przedstawić skutki wybranych katastrof ekologicznych dla środowiska naturalnego (P), • wyjaśnić przyczyny globalnego ocieplenia (P), • opowiedzieć o przejawach nędzy na świecie (P), oraz sformułować własną opinię o działaniach pomocowych podejmowanych przez państwa lub organizacje pozarządowe (PP).
VII	38. Wirtualny świat	1	7.3)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1969, 1989, 1993 (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>internet</i>, <i>strona www</i>, <i>cyberprzemoc</i> (P), • znaczenie twierdzenia, że <i>świat stał się globalną wioską</i> (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać historię internetu (PP), • wymienić <i>pożytki i niebezpieczeństwa korzystania z mediów elektronicznych</i> (P), • wymienić <i>sposoby przeciwdziałania zagrożeniom związanym z korzystaniem z internetu</i> (PP).

VII	Problemy współczesnego świata – lekcja powtórzeniowa	1	6. 7.1) 7.2) 7.3) 7.4) 7.5)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty i wydarzenia związane z tematyką działu <i>Dzisiejszy świat</i>, • największe współczesne zagrożenia dla środowiska naturalnego, • główne zagrożenia związane z korzystaniem z internetu oraz sposoby przeciwdziałania im. 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia związane z tematyką działu <i>Dzisiejszy świat</i>, • zasady, na których opiera się istnienie i działalność Unii Europejskiej, • znaczenie twierdzenia, że świat stał się globalną wioską. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o uczestnictwie Polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: <i>Unia Europejska, europejska solidarność, stosunki międzynarodowe</i>, • wymienić państwa wchodzące w skład Unii Europejskiej, • rozpoznać symbole unijne: flagę i hymn Unii Europejskiej (<i>Oda do radości</i>), • wyjaśnić na przykładach przyczyny i następstwa konfliktów zbrojnych na świecie, • wyjaśnić, co oznacza powiedzenie: „świat stał się mniejszy”, i wskazać przyczyny tego zjawiska, • opisać i ocenić na przykładach wpływ techniki na środowisko naturalne i życie człowieka, • opowiedzieć o przejawach nędzy na świecie oraz sformułować własną opinię o działaniach pomocowych podejmowanych przez państwa lub organizacje pozarządowe.
VII	Dzisiejszy świat – sprawdzian wiadomości	1	6. 7.1) 7.2) 7.3) 7.4) 7.5)			